

lyen harckészültségi, vagy harckészültségi-mozgósítási tervet készítsenek. Ennek ellenére az M-kor megalakuló intézetek, egységek egy részének terveiben nem veszik figyelembe az utasítás azon meghatározását, amely szerint: „a rövid és hosszabb készenléti idejű alakulatok harckészültségi-mozgósítási tervct” készít-
senek, amely alapvetően a *mozgósítási feladatokra* épül és tartalmazza a to-
vábbi harckészültségi feladatokat is;” továbbá nem számol a „GYEMANT”
különböző fokozatainak elrendelésével. Úgy tervez, hogy az M elrendelésével
automatikusan a magasabb harckészültségi fokozat is életbe lép. Ez a téves
felfogás végigvonul a terveken, legfeljebb utalások történnek a „GYEMANT”
egyik, vagy másik változatának végrehajtására, de komolyabban megtervezve,
előkészítve nincs.

A HKSZ-M tervek bevezető szöveges része nagyon eltérő képet mutat. Eb-
ben a részben szükséges röviden, markánsan megfogalmazni a mozgósítási és a
harckészültségi feladatok alakulatra vonatkozó végrehajtásának azt az alapvető
rendszerét, amelyre a terv is felépül. Amennyiben ez a rész jól kidolgozott, a
rendszer világosan kitűnik, akkor már érzékelhető a terv realizálhatósága, az
összefüggések kapcsolata és nem utolsó sorban a tervező hozzáértése.

A terv ezen részének tartalma egyértelműen nincs meghatározva, szabá-
lyozva. Ennek tudható be, hogy különféle változatokkal találkozhatunk,
az egyoldalas megfogalmazástól a tízoldalas kifejtésig. Természetesen nem az
oldalszám a lényeg, ezzel csak az értelmezések különbözőségét kívántam érzé-
keltetni.

A tervekből kitűnik, hogy nincs egységes felfogás a megalakulási körlet
(béke elhelyezési körlet) elhagyásának, illetve a hadi működési hely elfoglalá-
sának a kérdésében sem. Az alakulatok egy része úgy tervez, hogy a megal-
akulási idő végére menetet hajt végre és elfoglalja a hadi működési helyét (kör-
letét) is. Ez helytelen felfogás. A 00090-es MNHF-i utasítás szerint az M ké-
szenlétet a megalakulási körletben kell elérni. A tervekben rögzíteni kell a
menet végrehajtásának a megszervezését, a menetszámvetést, a hadi működési
körlet elfoglalásának a rendjét stb. A megalakulási idő végére fel kell készü-
lni a menet végrehajtására, de a menetet csak külön parancsra kezdheti meg!

A 00105/1973. sz. MNVK M és Hadkieg. Csf. utasítás meghatározza a
2. sz. feltöltési rendre való áttérés esetét. A Hadkieg. és Tv. parancsnokságok
a központ hadtáp alakulatai számára a tartalékos hadkötelesek nagyrésztének a
bevonulását M 1 nap 10–12, esetenként 16 óráig biztosítja. Mégis a 2. sz. fel-
töltési rendre való áttérés vagy hiányzik a tervek egyrészéből, vagy elnagyolva
kerül megtervezésre. A kieg. visszaigazolásaiából pedig kitűnik, hogy minden-
képpen számolni kell ezzel.

Néhány szót a Málházási tervről. A tervet a szállítandó M készletek fel-
málházására kell elkészíteni. A hangsúly a szállítandó készleteken van, azaz
azokról az anyagokról, felszerelésekről van szó amelyek raktári készletet ké-
peznek. Mégis gyakori, hogy a tervet a teljes M anyagkészletek elszállítására
állítják össze, figyelmen kívül hagyva, hogy annak egy része az állománynak
kiosztásra kerül (fegyver, lőszer, vv. felszerelés stb.), vagy a gépjárművek
lesznek vele feltöltve (üza.). Ilyen formán tehát valóban csak a raktári kész-
letet képező anyagok, felszerelések szállítását kell tervezni. A málházandó
anyagok téves számvetésével együtt természetesen a szállítótér-szükséglet is
helytelenül kerül kiszámításra, amelyből következik, hogy a gépjármű-biztosítás
is gondot okoz.

A személyi állomány felszerelése kiegészítésének a tervezése nem eléggé tartalmaz. A tervek nagy részében csak a feladat megnevezése szerepel az időpont, esetleg a végrehajtásért felelős személy meghatározásával. Az, hogy mennyi ez az anyag, melyik alegységnek mennyit kell kiadni, milyen sorrendben, hol kerül átadásra, stb., ez már a legtöbb tervből kimaradt. Ugyanez mondható el a gépjárművek üzemanyaggal való feltöltésének megtervezéséről is.

Azoknál az M alakulatoknál, amelyeknél a bevonulási hely nem egyezik meg a megalakulási körlettel nagy gondot okoz a személyi állománynak és a technikai eszközöknek a tömegpusztító fegyverek hatása elleni védelem megszervezése az átvétel idején és a megalakulási körletbe való menet alatt. Elsősorban nem az anyagok kiosztása, hanem azok tárolása a gond. Ez a probléma tükröződik a tervekben is méghozzá úgy, hogy egyáltalán nem, vagy csak alig történik rá utalás. A személyi állomány és a technika védelme, megóvása, a hadrafoghatóság biztosítása minden parancsnok kötelessége. Ezért ennek a megszervezésére az alakulat körülményeitől függően meg kell találni a legmegfelelőbb módot és a végrehajtását a tervekben rögzíteni kell.

A híradás, rejtett vezetés megtervezése sem egységes. A híradó összeköttetés vázlatának kidolgozásakor általában egyéni elképzelések érvényesülnek. Nem alkalmazzák az egyezményes jeleket és jelzéseket. A rejtett vezetés tervezése általában abban merül ki, hogy a rejtjelzőeszközök felsorolásra kerülnek.

Az őrzés-védelmi tervek kidolgozásában az alkalmazandó erő- és eszköz-szükséglet számvetése a legtöbb esetben elmarad. A tervek nagy része csak az őrzésre és a védőárkok kijelölésére korlátozódik. Nincs megtervezve, hogy védőárkokat mely alegység, milyen erőekkel és eszközökkel biztosítja, a tartalékot mely alegység képezi, hol gyülekeznek, kik a parancsnokok stb.?

Előfordul, hogy a harcásztszülségi, vagy mozgósítási feladatok megoldásának egy-egy rész kérdése nem tűnik ki a tervből. A tervező szerint ilyen kérdésnek a megoldása olyan természetes, hogy felesleges kiírni. Nem veszi figyelembe, hogy ami neki természetesnek tűnik, másnak nem feltétlen az. A gyakorlat bizonyítja, hogy az egyik által kidolgozott tervet gyakran másnak kell végrehajtani. Ilyen esetben még a jól kidolgozott terv realizálása sem problémamentes, különösen ha a megoldás egyes kérdései csak „fejben” kerültek megtervezésre.

Az MVCS parancsnok és az átvételi hely parancsnokok tervei általában jók. Egyes tervekben azonban a feladatok, a tevékenység megfogalmazása szablonos, nem alkalmazkodik a konkrét átvétel helyéhez, jó formán minden – ilyen feladatot végrehajtó – alakulatra is vonatkoztatható. Találkozni lehet olyan tervvel is, amelynek a feladat része egyszerűen „től-ig” a 00105/1973. sz. intézkedésből lett kimásolva. Ez elmondható az MVCS beosztott állománya feladatainak a megfogalmazására is.

Az MVCS tervekben kevés – a bevonulás helyzetéhez igazodó – rugalmas megoldásokra való utalás található. A megalakulás egyik fontos tényezője a szervezettség, a határozott intézkedések foganatosítása az, hogy a tartalékos katona a beérkezés pillanatától átvételre kerüljön, foglalkoztatva legyen, érezze, hogy katonai szervezethez került, ahol nem ér rá utakonzi, és ahol minden idejét a feladat végrehajtása kell, hogy kitöltse. Ebben nagyobb szerepet kell kapjon a mozgósítással kevésbé lefoglalt, továbbá a keretként kapott ht. állomány. Feltétlen fel lehet használni a tartalékos tiszteket is, akikkel szemben

nagyobb követelményeket kell támasztani. A tervekben rögzítettek felül ilyen és hasonló a helyzethez rugalmasan alkalmazkodó utalással kevésbé találkozhatunk, pedig a tervet ez teszi élővé.

Itt kívánom megjegyezni azt is, hogy az MVCS és egyéb feladatokra az M-ben megalakulók – élve a lehetőségekkel – gyakran vesznek igénybe ideiglenes polgári munkaerőt és gépjárművet. Ezeket leigénylik, tevékenységüket megtervezik. Azonban a polgáriak étkeztetésének, esetleg pihentetésének, a gépjárművek üzemanyaggal való feltöltésének a megtervezését az esetek többségében nem végzik el.

A „HKSZ–M terv”-hez csatlakozó fontosabb beosztású tisztek terveinek (biztosítási tervek) kidolgozásában sincs egységes felfogás. A probléma egyik oldala az, hogy egységenként, intézetenként változók a „fontosabb beosztás”, a másik, a tartalmi összeállításban van. Egyik gyakori jelenség a sablonosság, azaz a tervekben pl. a feladatok időrendi felsorolása egyszerűen a „HKSZ–M terv” ezen részének másolata, így olyan feladatokat is tartalmaz, amelyek nem vonatkoznak az adott beosztásra, ugyanakkor a sajátos, a biztosítási ág speciális feladatai megtervezése elmarad. A szakutasítások világosan meghatározzák pl. a politikai biztosítás, a gépjármű technikai biztosítás stb. tervek tartalmát, a kidolgozónak ezeket szükséges alkalmazni, illetve tartalommal megtölteni.

A „HKSZ–M terv” és a kapcsolódó biztosítási tervek, okmányok összehasonlítása, egyeztetése esetén gyakori, hogy a tervek adatai nem egyeznek egymással. A legjellemzőbb, hogy a tervező a bekövetkezett változásoknak megfelelő pontosításokat a „HKSZ–M terv”-ben végrehajtja, de ugyanezt a kapcsolódó tervekben már nem végzi el. Így előfordul, hogy a „HKSZ–M” terv napra kész, de egyes résztervek évekkal korábbi helyzetet tükröznek.

A 00090/73. sz. MNHF utasítás meghatározza, hogy azok a parancsnokok, akik az alakulatra vonatkozó HKSZ–M tervvel rendelkeznek egyéni munkatervet készítenek, amely a személyes feladataikat tartalmazza. Ilyen tervet – különösen az M. alakulatnál – csak ritkán lehet látni. Ezt azzal indokolják, hogy minék egyéni munkaterv, amikor a „HKSZ–M terv” is a parancsnoké.

A kiképzési tervek általában jók, megfelelnek a követelményeknek. Ezen a téren inkább a foglalkozási jegyekkel kapcsolatban van kifogásolni való. Előfordult, hogy pl. a fegyverismeret oktatásához olyan régi foglalkozási jegyet akart a tervező felhasználni, amely fegyver már az alakulatnál lecserélésre került másik típusúval.

Az M törzsszel rendelkező alakulatok terveinek, okmányainak ügyviteli kezelése az ÁHKSZ időszakában sem egységes, de a mozgósítás esetén való kiadásuk is különböző, egyénenként elképzelt változatban van megtervezve.

Az Alkalmazási tervekről csak annyit, hogy általában a lényege, – az alkalmazással kapcsolatos feladatok meghatározása – a gyengébb része, amely abból adódik, hogy ebben az időszakban már több az objektíve ismeretlen tényező, de oka az is, hogy nem mindenki érti az alakulata helyét, szerepét, funkcióját az alkalmazás időszakában. Ezért a feladatok megfogalmazása bizonytalan, túlzott mértékben általános, esetenként nem helytálló.

Összefoglalás képpen a fentiekből megállapíthatjuk:

– a harcckészültség és a mozgósítás tervezésével, a tervek kidolgozásával szemben támasztott követelmények nem alacsonyak. A tervek komplex, elmé-

lyült, gondos kidolgozása széleskörű ismereteket, sokoldalú – harcászati, szak-harcászati, hadtáp-, gépjárműtechnikai-, híradó-, ügyviteli stb. – képzettséget igényel. A magas követelményeknek megfelelni csak rendszerezett, állandó és lelkiismeretes képzéssel lehet;

– a harckészültségi és mozgósítási feladatok tervezésének szabályozására kiadott utasításokon kívül, azok egységes értelmezése, a sajátosságok számbavétele érdekében szükségesnek látszik egy magyarázó segédlet szerkesztése, amely megkönnyítené a tervezők munkáját.